

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Dissertationes Ad Jus Publicum Romano-Ecclesiasticum

Bessel, Johann Franz

Coloniæ, 1715

VD18 14847493

Sectio I. De Sacræ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61383](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61383)

libet, quo ordine autem ea sequantur, quodnam cujusvis munus & officium sit, ex dicendis constabit, & in Synopsi est sequens:

- I. Cardinales.
- II. Patriarchæ & Primates.
- III. Archi-Episcopi seu Metropolitan.
- IV. Episcopi.
- V. Abbates.
- VI. Prælati Episcopo inferiores Ecclesiarum Cathedralium & Collegiatarum.
- VII. Canonici.
- VIII. Parochi.
- IX. Prælati regulares non benedicti nec perpetui.
- X. Abbatissæ.
- X. Veniunt Legati Apostolici, non quasi his omnibus inferiores, sed quia Ecclesiæ Prælati proprie non sunt, licet maxima sit eorum Prærogativa.

SECTIO I.
DE
SACRÆ ROMANÆ ECCLESIAE
CARDINALIBUS.

§. I.

DE CARDINALIUM ORIGINE.

SUMMARI A.

1. Cardinales obtinent summam post Pontificem Dignitatem. 2. Unde dicantur Cardinales? 3. A quo inventum sit nomen Cardinalis?

4. Primitus quinam venerit sub nomine Cardinalis? 5. Quo tempore Jui eligendi Pontificem fuerit translatum in Cardinales. 6. Quis hodie dicitur.

Ff

diedum dicatur Cardinalis. 7. Ab initio quot fuerint Cardinales? 8. An Cardinales Diaconi olim habuerint titulos? 9. Tituli Cardinalium quid sint? 10. Quo tempore fuerit introductus numerus sep-

tuaginta Cardinalium. 11. Cardinalium est triplex Ordo. 12. Tituli Cardinalium Episcoporum. 13. Tituli Cardinalium Presbyterorum. 14. Tituli Cardinalium Diaconorum.

1 Post summum Pontificem suprema in Ecclesia dignitate potiuntur Cardinales velut Cardines & præcipui clerici. *per cap. fundamenta. 17. §. isti sunt de Elect. in 6. c. venerabilem. 17. qui filii sint legitimi.*

2 Cardinales exinde dicti sunt, quasi cardines Romanæ Ecclesiæ, in quibus illa volvatur & regatur: vel quia sedis Apostolicæ, quæ axis est & cardo aliarum Ecclesiarum, inserviunt. *Glossa in Extravagantem execrabilis. 4. vers. Cardinalibus. de præbend. olim Clericus Cardinalis dicebatur, qui erat primarius Canonicus, diaconi Cardinales, qui erant primarii diaconi, presbyteri cardinales, primarii & seniores presbyteri, Episcopi Cardinales, dicebantur præcipui & primarii Episcopi, Præfecti Cardinales erant primarii, honoratiores & præcipui præfecti.*

3 Cardinalis tamen nomen ante tempora Sylvestri existisse non constat, unde ab ipso creditur inventum, qui in sexta synodo Romana, quam celebravit post Constantini Imperatoris conversionem, ita legitur statuisse: *à subdiacono usq; ad lectorem, omnes subditi sint Diacono Cardinali. can. 5. dist. 93.* quo tempore verbum cardinalare etiam usum receptum est, quod significat, alicui

primarium & præcipuum officium vel locum concedere; postea consuetudine introductum, ut sub nomine Cardinalis veniret, qui esset assumptus ad eminentiorem statum & dignitatem Ecclesiasticam, præsertim Romæ; Ubi denique Cardinalatus sive dignitas prima post Pontificem fuit introducta; & ideo dicti Cardinales, ut advertit Hostiensis, quia totus Christianismus requiescit in Cardinalibus, velut in cardine, juxta illud *1. Reg. 2. Domini enim sunt Cardines terræ & posuit super eos orbem.*

Igitur ut dictum est, Cardinales etiam vocabantur præcipui presbyteri, qui à Pontifice destinati erant ad baptizandos & sepeliendos Christi fideles, à quo munere reliqui abstinere debebant, ut advertit Anastasius Bibliothecarius *in vita Marcelli Papa*, in reliquis autem officiis concionandi nimirum, sacramenta administrandi, aliisque Ecclesiasticis functionibus erant pares reliquis presbyteris, & erant ad obsequia Episcoporum; tempore autem atheniensi Sylvestri qui obiit anno Christi 335. paulo honoratius haberi inceperunt; & post annum Christi 600. adhibebantur legationibus, & Episcopis quasi præferebantur, quem-

quemadmodum Leo IX. Germanus Comes de Daxberg qui regebat ab anno 1049. usque ad annum 1054. dignitatem Cardinalitiam auxit, & Cardinalibus, qui erant presbyteri vel diaconi, dedit potestatem & jus utendi mitris ad instar Episcoporum. Pergit hic Münchmayer *Jurispr. publ. part. 2. cap. 6. fol. 195.* quod à Gregorio VII. qui anno 1073. electus fuit, Dignitas Cardinalitia majoribus prerogativis fuerit aucta & jus eligendi Pontificem à reliquo Clero ablatum, solis vero Cardinalibus collatum fuerit; verum Nicolaus II. (inter quem & Gregorium VII. adhuc intercessit Alexander II.) circa annum Domini 1059. jus eligendi Pontificem contulit in Cardinales excluso Clero reliquo & populo, ut constat *ex can. 1. dist. 23. can. 1. can. 9. dist. 79.* prout tamen *cit. Münchmayer dist. loc. fol. 195.* fatetur; undè constat, quod eo tempore jam fuerint Cardinales Episcopi, Cardinales presbyteri & Diaconi; Initium igitur dignitatis & collegii Cardinalitii, prout sumitur de facto, adscribendum est Nicolao II. circa annum Christi 1059.

6 Cardinalis autem, inspecto jure quod hodie Cardinalibus competit, describi potest, quod sit persona Ecclesiastica, cui competit jus eligendi summum Pontificem. dixi *Jus eligendi summum Pontificem*, quod est præcipuum Cardinalium modernorum officium, cui debetur eorum autoritas, & per quod

jus ab omni alio Clero primario distinguitur.

Cardinales autem ampliori & laxiori sensu, & antequam moderno jure sint donati, à principio tantum referuntur 13. & hunc numerum fuisse observatum usque ad tempora Leonis VII. quamvis numerus subinde fuerit diminutus nunquam auctus fuisse perhibetur, usque ad annos Innocentii II. qui regebat ab anno 1130. usque 1143. ab hujus autem tempore numerum fuisse auctum.

Hieronymus Lunadorus Genuensis in tract. cui titulus: *relatione della Corte di Roma* ait: Tituli Cardinalium Presbyterorum constituti erant certo numero, nempe erant 28. Presbyterorum, Diaconorum erant 18, Episcoporum 6. Numerus autem 28. Cardinalium Presbyterorum significat prerogativas Ecclesiarum urbis Romanæ, in qua Ecclesiæ quinque sunt conditæ, quæ Patriarchales dicuntur, scilicet S. Joannis Lateranensis, quæ summum Pontificem, S. Petri, quæ Patriarcham Constantinopolitanum, S. Pauli, quæ Patriarcham Alexandrinum, S. Mariæ Majoris, quæ Antiochenum, S. Laurentii extra muros, quæ Patriarcham Hierosolymitanum significant & repræsentant, quapropter ad servitia Ecclesiæ Lateranensis, utpote dignioris, ordinabantur sex Cardinales Episcopi, ad alterius cujusque, utpote minus principalium, Ecclesiæ servitia deputati erant septem

Ff 2

Cardi-

Cardinales Presbyteri, & hunc numerum fuisse ante annos 1200. præfixum, ait præfatus author; & servatum usque ad tempora Innocentii II. qui inceperat plures Cardinales simul creare, quem subsequentes Pontifices secuti, usque dum res eo devenerit, ut numerus 35. Cardinalium fuerit oblivione deletus, & aliquo tempore manserit minoratus, usque dum Leo X. illum numerum non solum restituerit, sed ipsemet insuper, sicut etiam Paulus III. & Pius IV. eundem auxerint; cum vero tituli 28. priorum Cardinalium Presbyterorum non sufficerent, condidit Leo X. adhuc alios 13. titulos, quibus etiam Julius addidit 3. Paulus IV. unum, cum tamen ante tempora Leonis nunquam fuerint plures quam 35.

Antiqua & quingentorum annorum consuetudo erat usque ad tempora Sixti IV. qui anno 1471. solium Pontificium conscendit, ut Cardinales Diaconi nullos titulos obtinerent, neque Cardinales Presbyteri haberent Diaconatus, quia moris non erat Diaconis committere curam animarum, & Presbyteris assignare Diaconatus. Verum Sixtus IV. erat primus, qui ordinem hunc immutavit, & Cardinalibus Presbyteris tribuit Diaconatus & Cardinalibus Diaconis titulos largitus est, qui modus eo invaluit, ut fere nullus sit titulus, quem Cardinalis Diaconus non habuerit.

9 Tituli autem Cardinalium sunt

parva Dioceses & Ecclesiae, quibus Cardinales præficiuntur, hi autem tituli non omnes sunt realiter & in actu secundo tales, sive qui certos redditus habeant, sed subinde in memoriam solum antiquarum & dirutarum Ecclesiarum.

Quamvis autem varii Pontifices varios olim creaverint Cardinales, ut Alexander II. 30. Gregorius VII. 19. Urbanus II. Cardinales 35. Paschalis II. 93. quorum tredecim essent Cardinales Episcopi, 50. Presbyteri, 13. Diaconi. Gelasius II. unum, Calixtus II. intra quinque annos 23. Cardinales in tribus creationibus denominaverit; similiter Honorius II. trina vice 31. Innocentius II. in sex creationibus declaraverit 53. Alexander III. sex creationibus 39. nihilominus:

Summus Pontifex Sixtus V. ordinavit ut essent Cardinales 72. non plures, sicut totidem fuerunt discipuli Christi Domini, & etiam tot feruntur esse diversae linguae in mundo, quas omnes linguas insuper hi numero 72. Cardinales significant.

Hi 72 Cardinales constituunt collegium Cardinalium, il sacro collegio Dei Cardinali, quod habet suum secretarium dictum il segretario del collegio, scribam Nationalem, il Chierico del consistorio, sive scriba consistorii, dein computistam.

Collegium etiam hodiernis moribus dividitur in tres classes Cardinalium, Episcoporum, Presbyterorum

rum & Diaconorum; Cardinalium Episcoporum sunt 6. Presbyterorum sunt 50. Cardinalium Diaconorum sunt 14. & subinde plures, sicut anno 1647. erant septendecim.

Ecclesiæ cathedrales, unde nuncupantur Cardinales Episcopi, sunt d' Ostia 2. di Porto. 3. di Palestrina. 4. di Frescati. 5. di Sabina. 6. d' Albano.

1. il Vescovo d' Ostia, Episcopus 12 Ostiensis.

2. il Vescovo di Porto, Episcopus Portuensis.

3. il Vescovo di Palestrina, Episcopus Prænestinus.

4. il Vescovo di Frescati, Episcopus Tusculus.

5. il Vescovo di Sabina, Episcopus Sabinensis.

6. il Vescovo d' Albano Episcopus Albanensis.

13 Tituli Cardinalium Presbyterorum sunt sequentes.

1. Sanctæ Mariæ trans Tyberim. 2. S. Pudentianæ. 3. S. Laurentii in Lucina. 4. Sanctæ Trinitatis in monte Pincio. 5. S. Marcellini & Petri. 6. S. Augustini. 7. S. Cæcilie. 8. S. Priscæ. 9. S. Mariæ de Ara cæli. 10. S. Alexii. 11. S. Prædix. 12. S. Mariæ de Pace. 13. S. Mariæ Angelorum. 14. Ss quatuor coronatorum. 15. S. Joannis & Pauli. 16. S. Mariæ super Minervam. 17. S. Anastasie. 18. S. Sixti. 19. S. Honuphrii. 20. S. Sylvestri. 21. S. Mariæ in via. 22. S. Basilicæ duodecim Apostolorum. 23. S. Salvatoris in Lauro. 24. S. Pancratii. 25. S. Martini in

montibus. 26. S. Bartholomæi in Insula. 27. S. Clementis. 28. S. Joannis ante portam latinam. 29. S. Thomæ in Parione. 30. Agnetis in agone. 31. S. Marcelli. 32. S. Marci. 33. S. Sabinæ. 34. S. Susannæ. 35. S. Nerei & Achillei. 36. S. Laurentii in pane & perna. 37. S. Crucis in Hierusalem. 38. S. Martini in montibus. 39. S. Mariæ & populo. 40. S. Balbinæ. 41. S. Hieronymi Illiricorum. 42. S. Stephani in monte Cælio. 43. S. Mariæ trans Pontinæ. 44. S. Caroli ad cursum, vel Biagii in Anecio. 45. S. Eusebii. 46. S. Petri in monte aureo. 47. S. Chryfogoni. 48. Quirini & Julittæ. 49. S. Cæsarei. 50. S. Petri in vincula. Præter hos 50. Cardinales Presbyteros nihilominus Cardinalis presbyter Tyberio Cincio, qui obiit anno 1653. utebatur titulo S. Calixti.

Porro Cardinales Diaconi titulos 14 gerunt sequentium Ecclesiarum

1. S. Mariæ in via lata. 2. S. Estachii. 3. S. Agathæ. 4. S. Mariæ in Porticu. 5. S. Angeli piscium. 6. S. Mariæ novæ. 7. S. Mariæ in Cosmodin. 8. S. Nicolai in carcere. 9. S. Georgii ad velum aureum. 10. S. Mariæ in Aquario. 11. S. Adriani. 12. S. Cosmæ & Damiani. 13. S. Mariæ in Dominica. 14. S. Viti & Modesti. Nihilominus Cardinalis de Montalto Alexander Peretti nepos Papæ Sixti V. dum erat Cardinalis Diaconus, utebatur titulo S. Laurentii in Damasco, Porro hæc sunt:

Ff 3

NOMI-

NOMINA,

Episcopatus, Tituli, Diaconia, Cognomina, Patria, & Promotiones Eminentissimorum & Reverendissimorum S. R. E. Cardinalium nunc viventium,

EPISCOPI VI.

Emanuel Theodosius à Turre, Episcopus Ostiensis Cardinalis Bullionius, sacri Collegii Decanus, Gallus, creatus die 5. Augusti 1669. à Clemente IX.

Nicolaus, Episcopus Portuensis, Cardinalis Acciaiolus, Florentinus. 29. Novembris 1669. à Clemente IX.

Caspar, Episcopus Sabinensis, Cardinalis de Carpineo SS. D. N. Papæ Vicarius, Romanus. 22. Decembris. 1670. à Clemente X.

Cæsar, Episcopus Albanensis, Cardinalis Destraus, Gallus. 24. Augusti 1671. à Clemente X.

Franciscus Vincentius Maria, Ordinis Prædicatorum, Episcopus Tusculanus, Cardinalis Ursinus, Romanus, Archiepiscopus Beneventan. 22. Februarii 1672. à Clemente X.

Fabritius, Episcopus Prænestinus Cardinalis Spada, Romanus. 27. Maji 1675. à Clemente X.

PRESBYTERI XLVIII.

Galeatius, tit. S. Laurentii in Lucina Prior Presbyterorum Cardinalis Mariscottus, Romanus. 27. Maji 1675. à Clemente X.

Fulvius tit. S. Petri ad Vincula Cardinalis Astallius, Romanus. 2. Septembris 1686. ab Innocentio XI.

Bandinus tituli S. Praxedis Cardinalis Panciaticus Florentinus. 13. Februarii 1690. ab Alexandro VIII.

Ferdinandus tit. S. Balbinæ, Cardinalis de Abdua Mediolanensis. 13. Februarii 1690. ab Alexandro VIII.

Franciscus tit. S. Sabinæ Cardinalis Judice Neapolitanus, Archiepiscopus Montis Regalis. 13. Februarii 1690. ab Alexandro VIII.

Sebastianus Antonius tit. Ss. Quatuor Coronatorum Cardinalis Tanarius Bononiensis. 12. Decembris 1695. ab Innocentio XII.

Jacobus tit. S. Mariæ in Via Cardinalis Boncompagnus, Bononiensis, Archiepiscopus Bononiæ. 12. Decembris 1695. ab Innocentio XII.

Thaddæus Aloysius, tit. S. Alexii Cardinalis de Verme, Placentinus, Episcopus Ferrariensis. 12. Decembris 1695. ab Innocentio XII.

Franciscus Thomas Maria, Ordinis Prædicatorum tit. S. Clementis Cardinalis sancti Clementis nuncupatus. 12. Decembris 1695. ab Innocentio XII.

Joseph tit. S. Mariæ Transpontinæ, Cardinalis Sacripantes, Narniensis. 12. Decembris 1695. ab Innocentio XII.

Joannes Baptista tit. S. Cæsarei Cardinalis Spinula Januensis, S. R. E. Camerarius. 12. Decembris 1695. ab Innocentio XII.

Geor-

Georgius Basilicæ Ss. XII. Apostolorum Cardinalis Cornelius, Venetus, Episcopus Patavinus. 22. Julii 1697. ab Innocentio XII.

Fabritius tit. Ss. Joannis & Pauli Cardinalis Paulutius Foroliviensis, Major Pœnitentiarius, 22. Julii 1697. ab Innocentio XII.

Ludovicus Antonius tit. S. Mariæ supra Minervam, Cardinalis de Noailles, Gallus, Archi-episcopus Parisiensis. 21. Junii, 1700. ab Innocentio XII.

Franciscus tit. Ss. Marcellini & Petri Cardinalis Pignatellus, Neapolitanus, Archi-episcopus Neapolis. 17. Decembris 1703. à sanctissimo Domino nostro.

Joannes tit. S. Marci Cardinalis Baduarius, Venetus, Episcopus, Brixien. 17. Maji 1706. à sanctissimo Domino nostro.

Laurentius tit. S. Bernardi Cardinalis Cafonus, Sarzanensis. 17. Maji 1706. à sanctissimo Domino nostro.

Laurentius tit. S. Susannæ, Cardinalis Corfinus, Florentinus, 17. Maji 1706. à sanctissimo Domino nostro.

Laurentius tit. S. Mariæ de Pace, Cardinalis Fliscus, Januensis, Archi-episcopus Jantæ. 17. Maji 1706. à sanctissimo Domino nostro.

Franciscus tit. S. Cæcilie, Cardinalis de Aquaviva, Neapolitanus. 17. Maji 1706. à sanctissimo Domino nostro.

Thomas tit. S. Mariæ trans Tyberim, Cardinalis Ruffus, Neapo-

litanus. 17. Maji 1706. à sanctissimo Domino nostro.

Horatius Philippus tit. S. Honuphrii, Cardinalis Spada, Lucensis, Cardinalis S. Honuphrii nuncupatus, Episcopus Lucæ. 17. Maji 1706. à sanctissimo Domino nostro.

Philippus Antonius tit. S. Chryfogoni, Cardinalis Gualterius, Urbevetanus, Episcopus Tudertinus. 17. Maji 1706. à sanctissimo Domino nostro.

Joseph tit. S. Mariæ Angelorum, Cardinalis Vallemanus, Fabrianensis. 17. Maji 1706. à sanctissimo Domino nostro.

Christianus Augustus tit. Cardinalis è Ducibus Saxonie Archi-episcopus Strigoniensis, Episcopus Jaurinensis. 17. Maji 1706. à sanctissimo Domino nostro.

Joannes Dominicus tit. S. Anastasiæ Cardinalis Paraccianus, Romanus. 17. Maji 1706. à sanctissimo Domino nostro.

Joseph tit. Sanctissimæ Trinitatis in monte Pincio Cardinalis de la Tremoille, Gallus. 1706. à sanctissimo Domino nostro.

Carolus Augustinus tit. S. Augustini, Cardinalis Fabronus, Pistoriensis. 17. Maji 1706. à sanctissimo Domino nostro.

Michael Angelus tit. Ss. Quirici & Julithæ Cardinalis de Comitibus Romanus, Episcopus Viterbiensis, & Tuscanensis. 7. Junii 1706. à sanctissimo Domino nostro.

Ulysses Josephus tit. S. Crucis in Jerusalem, Cardinalis Gozzadinus, Bono-

Bononiensis, Episcopus Imolensis. 15. Aprilis 1709. à sanctissimo Domino nostro.

Antonius Franciscus tit. S. Petri in monte aureo Cardinalis Sanvitalis, Parmensis, Archi episcopus Urbinaten. 15. Aprilis 1709. à sanctissimo Domino nostro.

Ludovicus tit. S. Sylvestri in Capite Cardinalis Picus de Miranda. 18. Maji. 1712. à sanctissimo Domino nostro.

Joannes Antonius tit. S. Calixti Cardinalis de Via, Bononiensis, Episcopus Ariminensis. 18. Maji 1712. à sanctissimo Domino nostro.

Augustinus tit. S. Mariæ de Populo, Cardinalis Cusanus, Mediolanensis, Episcopus Papiensis. 18. Maji 1712. à sanctissimo Domino nostro.

Julius tit. Cardinalis Piazza, Foroliviensis, Episcopus Faventinus. 1712. à sanctissimo Domino nostro.

Antonius Felix tit. Cardinalis Zondodarius, Senensis. 18. Maji 1712. à sanctissimo Domino nostro.

Emanuel tit. Cardinalis Arias, Hispanus, Archi episcopus Hispalensis. 18. Maji 1712. à sanctissimo Domino nostro.

Joannes Baptista tit. S. Mariæ in Araceli, Cardinalis Bussius, Viterbiensis, Episcopus Anconitanus. 18. Maji 1712. à sanctissimo Domino nostro.

Petrus Marcellinus tit. S. Joannis ante portam latinam, Cardinalis

Corradinus, Setinus. 18. Maji 1712. à sanctissimo Domino.

Benedictus Ordinis S. Benedicti Cardinalis Sala, Hispanus, Episcopus Barchinonensis. 18. Maji 1712. à sanctissimo Domino nostro.

Armandus Gasto tit. Cardinalis de Rohan de Soubize, Gallus, Episcopus Argentinenfis. 18. Maji 1712. à sanctissimo Domino nostro.

Nonius tit. Cardinalis de Cunha de Attayde Lusitanus. 18. Maji 1712. à sanctissimo Domino nostro.

Wolfgangus Annibal tit. Cardinalis de Schrottembach, Germanus, Episcopus Olomucensis. 18. Maji 1712. à sanctissimo Domino nostro.

Aloysius tit. S. Marcelli, Cardinalis Priolus Venetus, Cardinalis S. Marcelli nuncupatus. 18. Maji 1712. à sanctissimo Domino nostro.

Joannes Baptista è societate Jesu tit. S. Stephani in monte caelo Cardinalis Ptolomæus Pistoriensis. 18. Maji 1712. à sanctissimo Domino nostro.

Fr. Franciscus Maria, Ordinis Capuccinorum tit. S. Priscæ, Cardinalis Casinus Aretinus. 18. Maji 1712. à sanctissimo Domino nostro.

Benedictus tit. Cardinalis Odescalcus Mediolanensis, Archi episcopus Mediolanensis, 30. Januarii 1713. à sanctissimo Domino nostro.

DIA-

DIACONI XII.

Benedictus S. Mariæ in via lata primus Diaconus Cardinalis Pamphilius, Romanus, Archipresbyter Ecclesiæ Lateranensis. 1. Septembris 1681. ab Innocentio XI.

Petrus S. Laurentii in Damasco Cardinalis Otthobonus, Venetus, S. R. E. Vice-cancellarius & Summistra, Archipresbyter Basilicæ Liberiænæ. 7. Novembris 1689. ab Alexandro VIII.

Carolus S. Agathæ Cardinalis Bichius Senensis. 13. Februarii 1690. ab Alexandro VIII.

Joseph Renuus S. Georgii, Cardinalis Imperialis, Januensis. 13. Februarii 1690. ab Alexandro VIII.

Franciscus S. Angeli in Foro Piscium, Cardinalis Barberinus, Romanus. 13. Novembris 1690. ab Alexandro VIII.

Laurentius S. Nicolai in carcere Cardinalis de Alteriis Romanus. 13. Novembris 1690. ab Alexandro VIII.

Carolus S. Mariæ de Scala Cardinalis Columna Romanus. 17. Maji 1706. à sanctissimo Domino nostro.

Petrus S. Adriani Cardinalis Priolus Venetus, Episcopus Bergomensis. 17. Maji 1706. à sanctissimo Domino nostro.

Nicolaus S. Mariæ in Cosmedin Cardinalis Grimaldus Januensis. 17. Maji 1706. à sanctissimo Domino nostro.

Annibal S. Eustachii, Cardinalis Albanus Urbinas, Archipresbyter

Basilicæ Vaticanæ. 23. Decembris 1711. à sanctissimo Domino nostro.

Curtius S. Mariæ in Dominica Cardinalis Origus Romanus. 18. Maji 1712. à sanctissimo Domino nostro.

Melchior Cardinalis de Polignac, Gallus. 18. Maji 1720. à sanctissimo Domino nostro.

Eminentissimi & Reverendissimi Domini Cardinales.

Ordinum seu congregationum Regularium.

PROTECTORES.

Acciaiolus *Capucinatorum.*

De Carpineo. *S. Joannis Dei & Scholarum piarum, ac doctrine christiana.*

Ursinus *Canonicorum Regularium S. Salvatoris.*

Spada *Minorum Observ. etiam Reform., & Tertii Ordinis S. Francisci.*

Mariscottus *Predicatorum.*

Panciaticus *Casiniensium.*

De Abdua *Camaldulensium.*

Tanarius *Pramonstratensium, & congregationis Vnedesimen, in Belgio.*

Gg *S. Cle-*

S. Clementis	<i>Clericor. Regular. Ministr. Infirmis, & Congreg. Bethleemitarum in Indiis.</i>	Casinus	<i>SS. Trinitatis Redemptionis Captivorum.</i>
Sacripantes	<i>Totius Ordinis Carmelitarum.</i>	Pamphilius	<i>Cisterciensium.</i>
Spinula	<i>Olivetorum.</i>	Ottobonus	<i>Redempt. Captivorum B. Mariae de Mercede, & S. Hieronymi, seu S. Alexii.</i>
Paulutius	<i>Clericorum Regular. Minorum.</i>	Imperialis	<i>Totius Ord. S. Augustini, & Montis Virgin.</i>
Corfinus	<i>Servorum B. Mariae.</i>	Barberinus	<i>Reformatorum S. Bernardi Cisterciensium.</i>
Ruffus	<i>Basilianorum.</i>	Albanus	<i>Minorum S. Francisci de Paula, Carthusianorum, & B. Petri de Pisis, seu S. Honuprii.</i>
Vallemanus	<i>Minorum Conventualium S. Francisci.</i>		
Paraccianus	<i>Silvestrinorum, & Coelestinorum.</i>		
Fabronus	<i>Canonic. Regul. Lateranensium, & Vallisumbrosae.</i>		

§. II.

QUIS CREARE POSSIT ET QUOMODO CREENTUR
CARDINALES, UBI ETIAM DE EORUM PRÆ-
ROGATIVIS AGITUR.

SUMMARIA.

1. *Quis possit creare Cardinales?*
2. *An Cardinalium Collegium possit creare Cardinalem?*
3. *An Cardi-*

nales sede Romana vacante possint restituere Cardinalem depositum? 4. *Quibus temporibus creentur Cardinales?*
4. *Qui*

5. Quibus ceremoniis creentur Cardinales? 6. Si absens creetur Cardinalis, qua ceremonia interveniant? 7. Neo-Cardinalis quas expensas & honoraria debeat elargiri in sui promotione? 8. Quam precedentiam sibi attribuant Cardinales? 9. Qu-

nam ipsis negent precedentiam? 10. An habeant precedentiam praesacri Romani Imperii Electoribus 11. Quis titulus attribuitur Cardinalibus & à quo tempore vocentur Eminentissimi.

1. *Quæres 1. A quo creentur Cardinales?*

Ratio dubitandi est, quia in concilio Basiliensi anno 1431. sancitum fuit, ut per viam ordinariæ electionis & scrutinium assumatur ad dignitatem cardinalitiam cum consensu cardinalium 1. legitime natus. 2. Vir probus. 3. Doctus, Licentiatu aut Doctor. 4. Qui sit triginta annorum. 5. Qui non sit Pontificis aut alicujus cardinalis nepos, verba concilii sunt: *ut electio fiat cum scrutinio & consensu Cardinalium, de viro proba, moribus bonis insignito, justis natalibus orto, id est legitimo, Licentiatu aut Doctore, ætatis 30. annorum, qui non sit nepos ex fratre & sorore Pontificis aut Cardinalium.*

Resp. Cardinales creantur à solo Pontifice, ita testantur Fagnanus in cap. ex parte n. 20. de pactis. ibi: cardinalium potestas à solo Papa emanat. Archid. in cap. ubi periculum col. 4. circa finem. ubi de cardinalibus ait: quicquid possunt, habent à Papa de elect. in 6. & ratio est, quia regimen Ecclesiæ est Monarchicum, adeoque penes solum Pontificem debet esse potestas ordinandi & disponendi statum Ecclesiasticum; concordat etiam praxis huc

usque nunquam interrupta sicut nullus cardinalis unquam adhuc creatus fuit, nisi à solo Pontifice, adeo ut cardinales nequidem sede vacante possint cardinalem creare. Glossa in clement. ne Romani verb. potestatis de Elect. Villadiego de Origine Cardinalium quest. 6. vide cap. ubi periculum §. idem de Elect. creatio enim cardinalis spectat ad jurisdictionem papalem, quæ nunquam ad cardinales transit.

Objicies. Qui potest id, quod est plus, etiam potest id, quod est minus, atqui cardinales possunt id, quod est plus: nimirum eligere & creare Pontificem; ergo etiam poterunt quod est minus, scilicet creare cardinalem.

Resp. 1. ad Maj. retorquendo: Capitulum creat Episcopum, quod est plus, ergo etiam sede vacante posset conferre beneficia ad solius Episcopi reservationem spectantia, quod esset minus, & tamen est contra cap. unic. ne sede vacante in 6.

Resp. 2. Dist. Maj. qui potest plus etiam potest quod est minus, si ea sint connexa, nec alterum specialiter reservatum C. Maj. si non sint connexa sed disparata, & alterum

Gg 2

spe-

specialiter reservatum N. Maj. & sic dist. Min. ac N. Conseq.

Corollarium. 1. à facultate creandi cardinalem adeò excluditur collegium cardinalium, ut etiam si subesset necessitas vitandæ discordiæ & accelerandæ electionis summi Pontificis, tamen hæc potestas ei non competat, quia huic necessitati aliis rationibus est occurrendum, ut notat Hostiensis *in cap. licet de elect. in 6.*

3. Corollarium 2. Ob eandem rationem collegium Apostolicum non potest sede vacante restituere nec habilitare cardinales per Papam privatos seu depositos, etiam ad vocem. *cap. un. de sibi smat. in 6.*

Quæres 2. *Quibus temporibus creantur Cardinales?*

4. Resp. Determinatio temporis, quo cardinales creantur, est arbitraria, quamvis antehac fuerit consuetudo creandi & denominandi cardinales in quatuor temporibus, tempore quadragesimæ, in festo trium regum, ad imitationem patrum antiquorum, qui hisce temporibus sacerdotes ordinare consueverunt.

Quæres 3. *Quibus ceremoniis creantur Cardinales?*

5. Resp. Pontifex solet duobus modis cardinales creare & denominare: Primus est, quod cardinales nepotes Pontificis illis, quos Pontifex vult creare cardinales, & qui sunt Romæ præsentis, pridie creationis suæ id insinuent, qui proinde altero mane hora consueta in

palatio Apostolico se sistunt, & Pontificem expectant; quando ergo & postquam consistorium secretum est conclusum, Pontifex eos publice denominat ac pronunciat, quos ad dignitatem cardinalitiam vult promovere, post hoc intromittuntur in consistorium, & postquam unus post alterum coram Pontifice procidit in genua, imponit cuius beretum rubrum, la berotta rossa, his verbis: *Esse Cardinalis*, & format super eum signum crucis, eique insinuat feriis verbis, ad quos & quantos honores sit elevatus, ac adhortatur ut mores & vitam honoribus dignam gerat, quo facto neo-cardinalis beretum deponit, & exosculatur pedes pontificis, &c.

Alter modus refertur esse, quod pontifex in secreto consistorio proponat & pronunciet illos secundum ordinem eorum status & conditionis, ac postea eorum designationem regenti cardinali nepoti transmittat, qui dein suum cameræ præfectum sive magistrum cameræ & primariam suam Rhedam mittit, ad vocandos neo-denominatos cardinales, quos deinde præsentis ad suum curat duci cubiculum, ubi neo-creato raditur corona (scilicet tonsura) & induitur veste cardinalitia, violacei coloris; priores autem vestes relinquuntur & cedunt cardinalis nepotis cameræ adjutanti; & barbitonsori, qui neo-creatum radit, dantur 25. coronati. Posthac cardinalis nepos neo-cardinalem retinet ad prandium & honorifice tractat,

tractat, in cubiculo concedit neo-cardinali præcedentiam, secus extra cubiculum, posthæc omnia neo-cardinalem ducit ad Pontificem, coram quo tribus distinctis vicibus ille in genua procidit, Pontificis pedes exosculatur, cui à manu pontificia beretum rubrum imponitur; post peractas dein humillimas gratias neo electus discedit, in veste cardinalitia invisurus consanguineos Pontificis; quo facto domi remanet usque ad proximum & publicum consistorium, interimque utitur veste violacea, nempe interiori solum & captio (in sottana & mozzetta) neque ullum, qui eum invisit, neo-cardinalis comitatur ultra januam sui cubiculi, etiam si ab alio cardinali invisatur, quamvis moris sit, quod nullus cardinalis neo-cardinalem visitet ante peractum publicum consistorium; quod si tamen amicitia causa aut alia ex ratione forsan invisere vellet, id fieri solet de nocte, ne quis advertat.

- 6 Porro si quis absens creatur cardinalis, noviter creato insinuationem collatae dignitatis defert vel pontificius vel à regente cardinale nepote dimissus nuntius, cui liberale honorarium dari consuevit, adeo ut præfati nuntii subinde 500. coronatos acceperint; imo cardinalis Franciscus Peretti de Montalto anno 1641. huic nuncio 1000. ludovicos aureos (louis d'or) erogaverit; & hoc honorarium (deductis viz expensis) in tres divi-

ditur partes, quarum una tertia generali postarum præfecto, altera cardinalis nepotis secretario, ultima denuo pars tertia ipsimet nuntio debetur.

Beretum rubrum transfert neo-denominato pontificius quidam prælatus domesticus sacri palatii, una cum brevi Apostolico, quod dirigitur ad nuntium Apostolicum, Archi-episcopum, Episcopum aut principem (vel etiam regem aut Imperatorem) cui locus ille subest, in quo neo-cardinalis moratur, quod breve apostolicum hujus est tenoris, quod princeps talis ecclesiasticus vel laicus requiratur, ut beretum rubrum neo-creato cardinali nomine summi pontificis imponat, quæ bereti impositio, certis solennitatibus & ceremoniis in Ecclesia fieri consuevit.

Domestico Prælato, qui beretum defert, insignia solent conferri honoraria five dona, subinde mille coronati, mille ludovici aurei, imo & tria millia coronatorum, quæ honoraria ille cum reliquis prælatis domesticis dividere solet ac debet.

Dum beretum rubrum ad civitatem, in qua noviter creatus degit, delatum fuerit, illud per publicas plateas ad omnium conspectum portatur. Posthæc determinatur dies quidam dominicus vel festivus, quo in neo-cardinalis ædibus congregentur ablegatus pontificius, qui beretum transfudit, prælatus vel missus qui beretum noviter creato cardinali imponat, & denique

que omnes illi, qui in venerationem neo-cardinalis huic sollemnitati interesse volunt; hi omnes equitant vel alio modo pro opportunitate loci, procedunt ad Ecclesiam, finitis precibus & sacro celebrato missus pontificius sese induit paramentis, conscendit thronum paulo eminentiorem, ut ab omnibus videri possit, posthac beretum rubrum reponit super altari, tradit praelato pontificio breve apostolicum, quod summa veneratione acceptatur, & ab aliquo praelati domesticis publicè praelegitur, quo facto memoratus praelatus quaedam profert de meritis neo-creati cardinalis, & debere hoc breve apostolicum mandari executioni; posthac neo-creatus cardinalis accedit altari, genua flectit, deponit iuramentum modo & tenore Romae transmissio; interim praelatus pontificius deponit mitram, persolvit aliquas orationes consuetas & neo-cardinali imponit caputium (il capucio della cappa) praelato autem rursus imponitur mitra, qui postmodum beretum rubrum accipit à missio pontificio, illudque capiti neo-cardinalis imponit, & ei praebet osculum pacis; quo peracto beretum rubrum neo-cardinalis, & praelatus pontificius mitram deponunt, posterior intonat hymnum *Te DEUM laudamus*.

Finito hymno ambrosiano, praelatus pontificius persolvit orationem sive collectam pro neo-cardinale, populo autem impertitur

benedictionem, quibus omnibus peractis praesentes omnes comitantur neo-cardinalem ad ejus aedes, qui dum equitat, rubrum beretum capiti impositum gestat, domum vero perveniens agit gratias omnibus, qui ei exhibuerunt honorem & comitati sunt.

Quando neo-cardinalis Romam proficiscitur, pileum cardinalitium è manibus Pontificis accepturus, debet is in itinere esse indutus curta veste violacea, & in capite gerere pileum coloris nigri, dum autem Romam pervenit, debet extra urbem & certo loco descendere & semet induere veste, qua cardinales utuntur in urbe, veste nimirum exteriori sive talari & rochetto, in capite tamen gerit pileum nigrum, post hanc pergit unum cum rhedis & curribus, qui ei mittuntur obviam, ad regentem cardinalem nepotem, eidem solitas ceremonias oblaturus & persoluturus, à quo deinceps ducetur ad Pontificem, coram quo procidit in genua, ejus pedes exosculatur, & gratias agit pro collato sibi honore, beretum cardinalitium deponit & in manus summi pontificis consignat, quod Pontifex pro more accipit & postea neo-cardinali rursus imponit; postquam autem neo-cardinalis discedit à Pontifice, comitatur cardinalem nepotem ad suum conclave, & deinceps omnes Pontificis consanguineos visitat, illisque debitum honorem & visitationem exhibet.

Post.

Postquam neo-cardinalis omnes has ceremonias peregit, & curialia observavit, revertitur ad suas ædes, ibique remanet, donec ei à Pontifice infinuata fuerit facultas comparandi in publico consistorio, interea tamen potest visitari quidem ab aliis, sed privatim & sine solennitate, non autem suo conclavi exire, nec visitantes comitari audeat, quicumque etiam fuerint.

Postquam igitur dies sollemnis & publici consistorii fuerit denominata, qua neo-cardinalis pileum rubrum sit accepturus, is se confert ad palatium summi Pontificis, quo etiam reliqui cardinales se conferunt ad conclave, in quo Pontifex se induit suis paramentis, neo-cardinalis discedit ad capellam Sixti (la capella di sisto) Pontifex autem induto suis paramentis reliqui cardinales bini & bini transeunt ad ambitum consistorialem, (la sala del consistorio) posthæc duo cardinales diaconi vocant neo-cardinalem, eumque adducunt ad consistorium, in cuius ingressu profunde genu flectit, idem repetit in medio, & tertio demum ad gradus solii Pontificii; posthæc ascendit gradus & osculatur primo pedes summi Pontificis, tandem admittitur ad osculum manus & oris; peractis hisce transit ad omnes cardinales, incipiendo à seniori, ad osculum pacis peragendum, quo facto intonatur hymnus: *Te Dæum laudamus*, dein procedunt cardinales bini & bini ad capellam Sixtinam,

stant circa altare, tandem venit & neo-cardinalis & flectit coram altari, dum autem decantatur versus ex hymno præfato, te ergo quæsumus, ejusdem caput tegitur caputio (il capucio della cappa) & se prosternit ad gradus altaris, & manet prostratus, usque dum finiatur hymnus, post hæc cardinalis decanus vel senior stans ad latus altaris aliquot collectas persolvit, neo-cardinalis autem surgit, eique per cardinalem decanum vel seniore deponitur prædictum caputium, & in præsentia duorum seniorum cardinalium, presbyteri unius & diaconi alterius dictorum: gli altri due capi d'ordini, & illius cardinalis qui est supremus Ecclesiæ Romanæ camerarius, il cardinale camerlengo dictus, porrigitur neo-cardinali juramentum perlegendum & postea præstandum, cardinalibus reliquis interim ad sua loca & stationes recedentibus, perlecto juramento demum jurat neo-cardinalis se servaturum semper & constanter omnia ea, quæ in tenore perlecti juramenti continentur, quo peractio omnes cardinales ordine superius memorato revertuntur ad conclave consistorii, & ultimo sequitur neo-cardinalis, qui coram Pontifice genu flectit & magister ceremoniarum eidem rursus imponit prædictum caputium, Pontifex fundit aliquas preces, & accipiens pileum rubrum, eundem neo-cardinalis capiti imponit, dicens: *Ad gloriam Omnipotentis Dei*

Et decorem sacrae Apostolicae sedis, accipe pileum rubrum speciale signum dignitatis Cardinalitiae, ad significandum: quod re oporteat esse imperterritum ad fundendum sanguinem tuum, imo moriendum pro fide, pro Ecclesia Romana pace, quiete, emolumento & incremento. In nomine Patris & Filii & Spiritus sancti.

Quo finito Pontifex revertitur ad suum conclave, neo-cardinali autem pileus & caputium deponitur, & recedit ad aliquod latus, ibique remanet, donec reliqui cardinales secundum ordinem exiverint ad ambitum regium, dictum *sala regia*, ibique fuerint collocati in corona, quos sequitur neo-cardinalis, & unum post alterum accedit, ac facta inclinatione agit gratias pro exhibito sibi honore ac favore; demum recedit, eumque reliqui cardinales accedentes gratulantur, ac discedunt, solus vero cardinalis nepos remanet & neo-cardinalem secum ducit domum ad prandium.

Pileum rubrum, quem ei Pontifex imposuerat, neo-cardinali defert patinae impositum quidam ex secretioribus camerariis, cui pro honorario offeruntur 3. vel 4. & etiam 500. coronati, famulo autem, qui pileum portavit, datur annulus 25. vel 30. coronatorum; debet item neo-cardinalis plura alia honoraria post consistorium expendere, quae ascendunt summam 370. coronatorum. Nimirum:

Alla sagrestia del papa, sacrificii pontificii ducatos	25.
à maestri delle ceremonie del papa, magistro ceremoniarum	100.
Al secretario, clerico computista del sacro collegio, secretario, scriba, & computista cuius ducatos	75.
Alli cantori del papa, pontificiis cantoribus	30.
ai cubicularii segreti del papa, pontificiis secretioribus cubiculariis	20.
ai custodi generali delle vesti del papa, custodibus vestium pontificis	10.
ai sotto cammerieri del papa, inferioribus cubiculariis pontificis	6.
ai diaconi, subdiaconi della capella del papa, diaconis & subdiaconis capellae papalis	4.
al clerico di capella	2.
al custode di capella, custodi capellae	1.
ai due chierici di capella secreta	6.
ai palefrenieri del papa, stabulariis pontificis	25.
ai mazzieri del papa	15.
ai cursori del papa	10.
al custode della porta di ferro	6.
al custode delle catene.	4.
al custode de giardini segreti	3.
alla forreria del papa	5.
à quattro scopatori segreti	4.
ai musici di castello S. Angelo	6.
alli maestri delle ceremonie per li mantelleti de consistorio publico, magistris ceremoniarum pro ornatu adhibito in consistorio publico	12.
Summa	370.

Quz

Quæ summa traditur cuidam magistro ceremoniarum, qui illam deinceps distribuit; Cæterum feccretioribus cameræ prælati solent offerri ut minimum 1000. coronati aurei, imo cardinales ex stirpe principum feruntur dedisse 4. aut 5000. coronatorum.

8 Quæres 4. *Quam præcedentiam sibi attribuant Cardinales?*

Magnam sibi vindicant cardinales dignitatem & autoritatem, eamque prætendunt non solum principibus superiorem, sed ferè regiam; equidem præ omnibus principibus præcedentiam & statim post reges locum desiderant, & eum

2. sibi vindicant, præ omnibus legatis regiis, cum dicant quemlibet eorum posse eligi in Pontificem, ac tandem ipsimet Imperatori præferri.

9 Hanc tamen præcedentiam cardinalibus controvvertit Dux Venetus, quia se caput dicit Reipublicæ, cui corona debetur, *d' una Republica coronata*. Eandem præcedentiam legitur in controversiam traxisse Carolus Archidux Austriae Episcopus Vratislaviensis, Imperatoris Ferdinandi junior frater, prout notatur in *Mercurio francois*, dum enim Carolus per Italiam in Hispaniam tenderet, venit is Milanum & Florentiam quidem, Romam tamen accedere noluit, dubius num Romæ ita tractaretur, & eo haberetur honore, quem sibi prætendebat deferri? scilicet an in sacello papali locum & sedem ante omnes cardinales presbyteros & immedia-

tè post cardinales episcopos obtineret? benè conscius, quod Principi de Condè Gallo & principaliori Principi ex stemmate regio, item Duci Sabauda ac Magno-Duci Florentiæ tantum licuerit sedere ante ultimum cardinalem diaconum.

Quando item præfatus Dux Carolus Florentiam attigit serenissimam sororem suam & defuncti Magni-Ducis viduam ejusque filium Ferdinandum II. invisurus, renuit Carolus Archidux concedere præcedentiam & manum dexteram cardinali Carolo de Medices, cum tamen esset consuetudo in Italia, quod cardinales in Italia habeant præcedentiam præ omnibus principibus, etiam in propriis ædibus & palatiis; quapropter medium hoc adinventum, ut Archidux Carolus & cardinalis de Medices in tali cubiculo convenirent, in quod per duas januas intrare liceret, adeoque unus per hanc & alter per aliam januam intrarunt & ita stantes sunt collocuti, quo sermone finito postquam sibi valedixerunt, quilibet eorum per suam januam exivit.

Eandem præcedentiam cardinalibus negant in Germania Eminentissimi & Serenissimi Principes Electores S. R. Imperii; exemplum allegat Munchmayer *Jurispr. part. 3. cap. 4. fol. 214.* ubi refert, quod in coronatione Caroli V. Matthæus Schiener, Episcopus Sittenfis, cardinalis presbyter tituli S. Pudencianæ,

Hh

tianæ,

tianæ, Matthæus Langen de Weltenburg, Archi-Episcopus Salisburgensis & cardinalis diaconus, tituli, S. Angeli in foro piscium, item Wilhelmus Jacobus de Croy, Episcopus Cameracensis & Archi-Episcopus Toletanus, cardinalis tituli S. Mariæ in Aquino, qui in Januario anno 1521. in Comitibus Wormatiensibus obiit, Electoribus præcedentiam cesserint.

Nimis humilem censuram de cardinalium prærogativis monstraverat, ac omnimodum cardinalitæ dignitatis vilipendium orbi expresserat Fridericus Wilhelmus, Elector Brandenburgicus. Equidem dum Quidobaldus Archi-Episcopus Salisburgensis, & Primarius S. Cæsareæ Majestatis Commissarius in Comitibus Ratisbonensibus, anno 1663. creatus erat cardinalis, præfatus Archi-Episcopus omnibus Principatibus Imperii Statibus insinuans se ad dignitatem cardinalitiam esse promotum, ab omnibus Statibus (excepto Brandenburgico) desuper receperat litteras gratulatorias. Dum verò idem Archi-Episcopus ex Legato Brandenburgico tunc temporis Ratisbonæ existente quæreret, cur ab ejus Principali non reciperet responsum, cum tamen eidem intimasset, noviter sibi collatam cardinalatus prærogativam, se excusavit Legatus, & se desuper instructionem non habere, se tamen velle repetitam mentionem facere apud suum Principalem; quapropter præfatus Elector Fri-

dericus Wilhelmus tandem Quidobaldo rescripsit ac respondit: *se putasse gratulatione opus non esse, imò censuisse Primatem S. R. I.* (is enim est Archi-Episcopus Salisburgensis) *esse digniorem Canonico S. Petri Romæ* (ita appellaverat cardinales) *quod si tamen gratulationem præstenderet, se illam bisse velle exhibere.* Verum quid hic sit respondendum, judicet orbis.

Juxta constitutionem Sixti V. cardinales æquiparantur regibus, quapropter si in coronatione Pontificis aut alia solennitate ad mensam pontificiam perveniat rex quidam, assignatur ei locus post primum cardinalem, scilicet Decanum collegii cardinalitii Episcopum Ostiensem, quod si plures reges sint præsentés, sedent ii inter reliquos cardinales episcopos, ita tamen ut cardinalis episcopus semper obtineat locum superiorem. Primogenito filio regis non conceditur locus & sedes inter cardinales episcopos, sed assignatur ei locus immediate post primum cardinalem presbyterum, prout colligitur ex ceremoniali pontificio, præsertim Christophori Marcelli Episcopi Corcyensis, aliorumque authorum. Aliqui volunt, quod reges in sacello papali locum suum sortiantur post cardinalem decanum; Christina Sueciæ regina habuit in præfato sacello specialem locum sibi assignatum, & in suo conclavi quoties à cardinalibus visitata, superiorem locum retinuit, ejusque sedes, quæ

utaba-

utebatur, semper erat pretiosior, quam reliquæ, quibus cardinales infederant, quod tamen cardinales sibi non duxerunt præjudicio, quia is honor reginæ, quæ fidem catholicam amplexa, ut peregrinæ, & ex humanitate concedebatur.

Porro hæc præcedentia obtinet Romæ, apud exterarum enim provinciarum hæc cardinalibus rixas parit; hinc memoratu dignum, quod legitur de Francisco Duce de Valois & Anguolesme, postea hujus nominis primo Galliarum Rege, qui dum edoctus erat, quod cardinalis de Brie (qui tempore Ludovici XII. administrationem regni dirigebat,) sibi in publico conventu præcedentiam attribuere voluerit, ea ratione, quod cardinalibus competat privilegium sedendi ad dexteram regis, præfatus Dux cardinali nuntiari mandavit, consultius fore, si is privilegio suo uteretur Romæ, quam in Galliis, ne alioquin caput eodem tingeretur rubore, & pingeretur colore, quo pileus cardinalitius.

¶ Quæres 5. Quis titulus attribuatur Cardinalibus?

Resp. Pontifex eos appellat fratres, ab aliis demum olim vocabantur Illustrissimi Signori, Illustrissimi Domini, hodie dum dicuntur Eminentissimi, qui titulus iis concessus fuit ab Urbano VIII. die 10. Junii anno 1630. per specialem constitutionem consistorialem, ita quidem, ut idem titulus Eminen-

tissimi nulli tribuendus sit, nisi Principibus Electoribus Ecclesiasticis S. R. I. & demum magno ordinis Equestris Melitensis Magistro, & quod si titulus Eminentissimi à quoquam (exceptis Imperatore & Regibus) cardinali cuidam non tribuatur, litteræ, in quibus prædictus titulus *Eminentissimi* est omissus, non acceptantur. prout pluribus exhibet Crüsius fol. 189. Imperator vocat cardinales *Reverendissimos*, Rex Hispaniarum *Muy Reverendo*, quod in idem recidit, cum Hispani superlativo careant; Rex Galliarum *Mons Cousin*, hoc est: affines sive patrueles; Rex Poloniae loco Dominationis *Illustrissima Vestram Illustrissimitatem* dicit. omnes autem alii, qui cardinales vocant *Illustrissimos*, vult Pontifex: ut deinceps vocent *Eminentissimos*, sicut ad litteram habet constitutio prædicta Urbani VIII.

Cardinales qui sunt stemmatis Regii, aut sanguine Principes, se Principes vocare non audent, sic Cardinalis Sabaudus se appellabat Mauritium Cardinalem de Sabaudia, non autem sic: Mauritius Cardinalis & Princeps Sabaudia. Cardinales Galli ex familia Regia se vocarunt Cardinales de Bourbon, Cardinales ex familia Lotharingica audierunt Cardinales Lotharingi, præ memoriæ. & magnus ille Episcopus Passaviensis, ex Comitibus modo Principibus de Lamberg, dictus erat Cardinalis de Lamberg, Modernus Christianus Augustus Dux
Hh 2 de

de Saxen-Zeiz, vocatur simpliciter Cardinalis Saxo, vel de Saxonia. neque etiam cardinalis insignibus suis apponere audet pileum vel coronam Ducis aut Principis; quorum omnium ratio est, quod in dignitate cardinalitia jam involvatur ac exprimatur omnis prerogativa, quae alias ex appellatione vel insignibus Ducis aut Principis provenire possit.

§. III.

DE JURE CARDINALIUM QUOAD EPISCOPATUS,
ET POTESTATE IN EORUM TITULIS.

SUMMARIA.

1. An promotus ad Cardinalatum possit retinere Episcopatum, quem ante obtinebat, & proponitur ratio dubitandi? 2. Adstruitur sententia affirmativa. 3. An Cardinalis in Ecclesia in qua habet Canonicatum, in eadem possit eligi vel postulari debeat in Episcopum? 4. An Cardinalis qui obtinet Episcopatum teneatur ad residentiam in sua Ecclesia? 5. Quot mensibus per annum Cardinales Episcopi aut alii Episcopi à suis Ecclesiis

possint abesse? 6. An Cardinales non habentes Episcopatum teneantur residere in Curia Romana? 7. Pena non residentium quanam sit? 8. Quam potestatem habeant Cardinales in suis titulis sive Ecclesiis sui tituli? 9. Cardinales in suis titulis habent jus excommunicandi, suspendendi, interdicens, visitandi &c. 10. An habeant jus instituendi? 11. An in suis titulis possint uti insignibus Pontificalibus?

¶ Quæres 1. An Cardinalis possit retinere Episcopatum, quem ante suam promotionem obtinebat.

Ratio dubitandi est 1. quia Cardinales tenentur consulere & assistere Papæ. c. fundamenta. §. decet. de Elect. in 6. 2. tenentur in suis titulis & Ecclesiis urbis personaliter residere, ita ut etiam à tantæ dignitatis fastigio sint deponendi, si ad eas adire, contumaciter detre-

ctaverint. c. 2. de cleric. non resid. Episcopatus autem similiter continuam residentiam requirit c. qualiter eod. tit. c. pervenit cum seqq. caus. 7. quest. 1. nam durum est, dimittere Ecclesiam sine sponso, & paria sunt non habere sponsum vel prorsus inutilem. cap. 2. de translat. Episcop. in quo Capitulo summus Pontifex noluit admittere postulationem factam de cardinali ad Archi-

ergo si decretum illud servari debeat in cardinalibus, ut initio præcipitur, ibi: *quod in quibuscumque personis manifeste sequitur, ut si quis Cardinalis eo tempore obtinuisse plures Cathedralis potuisset aliis dimissis unam retinere, & ita concilium non habuit cardinalatum incompatibilem cum episcopatu.*

Prob. 3. *Trident. c. 1. sess. 23.* in decreto de personali residentia episcopi in diœcesi, ait: *Comprehendi etiam S. R. E. cardinales, & ita non obscure admitat cardinales posse obtinere episcopatum, alioquin non obligasset eos ad personaliter residendum in episcopatu, sed potius obstrinxisset ad episcopatum dimittendum, ut facit de pluribus cathedralibus. in d. c. 17.*

Quamvis igitur dicta procedant jure hodierno, advertendum tamen est, quod dicit Fagnanus *loc. cit. n. 33.* Fateor inquit Consultus fore, ut abundè suppeditentur S. R. E. cardinalibus necessaria, ad eorum dignitatem decenter sustinendam, & Metropolitanis & Cathedralibus Ecclesiis præficiantur pastores, qui in illis possunt assidue residere, sine detrimento Ecclesie universalis, nam cum cardinales Romani Pontificis in executione sacerdotalis officii jure levitico coadjutores existant, *c. per venerabilem S. rationibus, qui filii sunt legitim.* & eorum consilio apud eum universalis Ecclesie administratio nitatur, ut habetur in Concil. Trident. *c. 1. S. que vero. sess. 25.* & ita propterea instantia car-

dinalium sit sollicitudo omnium Ecclesiarum, debeat commune bonum præferri bono particularis Ecclesie; interim si consilium Fagnani rigorose foret observandum, multum dubitarem, quin plures episcopi Germani, qui simul sunt potentissimi S. R. I. Principes, quales sunt Archi-Episcopus Salisburgensis, Episcopus Monasteriensis, Episcopus Leodiensis, opibus & territoriiis potentissimi, Episcopus Herbipolensis, qui non solum titulo, sed potentia etiam se Franconie Ducem monstrat, ad dignitatem cardinalitiam aspirarent.

Quæres 2. *An Cardinalis possit eligi aut postulari debeat, si sit assumendus in Episcopum Ecclesie, in qua viget jus eligendi?*

Contingentia facti hæc fingi poterit: si Titius canonicus assumatur ad purpuram cardinalitiam & moreretur episcopus illius ecclesie cathedralis vel metropolitanae, in qua sibi retinuit canonicatum, an inquam Titius canonicus & cardinalis per viam electionis vel postulationis ad vacantem dignitatem episcopalem debeat pervenire; contingentia facti accidere posset v. g. in metropolitana colonienfi ecclesia, cujus præpositus & canonicus est eminentissimus cardinalis de Saxen-Zeitz, an inquam ille mortuo archipræsule eligi vel postulari deberet ratione cardinalatus, idem quæri posset de eminentissimo cardinale de Schrattenbach, episcopo Ollmucensi, si ille sibi retinuit cano-

nonicatum in metropolitana Salisburghensi, ex qua assumtus est in episcopum Ollmucensem.

In hac quaestione igitur, an cardinalis ad episcopatum vacantem eligi vel postulari debeat, distinguendum erit, an nimirum cardinalis jam habeat alium episcopatum vel non? igitur quoad cardinalem episcopum citra controversiam respondendum est, talem non eligi sed postulari, quia sicut simplex episcopus ad aliam cathedralem non eligitur, sed postulatur, ut patet ex *c. bona memoriae* & *cap. fin. de Elect.* ita & episcopus cardinalis sive demum sit episcopus cardinalis eo sensu, quod sit ex episcopis cardinalibus, sive quorum tituli sunt episcopatus, sive alio sensu, quod sit S. R. E. cardinalis & in alia particulari non titulari ecclesia v.g. Ollmucensi episcopus.

Quoad posteriorem casum major est controversia inter DD. & quidem Hostiensis in *c. bona memoriae de Elect. n. 1.* tenet cardinalem presbyterum esse postulandum quia habet alas ligatas ut in *cap. 2. in fin. de Cleric. non resid.* sicut Episcopus, ut in *d. c. fin. in fin. de Elect. cap. nisi cum pridem. de Renunciat.* Sed

Respondendum est: cardinalem in casu hoc posteriori debere eligi non postulari; ratio est, quia hodierno jure ex ante dictis Cardinalatus non est incompatibilis cum episcopatu. ergo non per viam postulationis sed electionis assumendus prob. consequ. quia ideo episcopo

unius ecclesiae debet ad aliam ecclesiam per postulationem promoveri, quia duarum ecclesiarum regimen & gubernatio videtur incompatible, ergo ubi cessat incompatible, ibi cessat postulandi necessitas; verbo: ideo necessaria est postulatio quoad episcopum, quia nemo de jure potest habere duos episcopatus, at vero cardinalis potest habere episcopatum, ergo in ordine ad hunc obtinendum, postulatione opus non est:

Quæres 3. *An Cardinalis ad Episcopatum promotus, vel qui obtinet Episcopatum teneatur ad residentiam in sua ecclesia?*

Resp. 1. S. R. E. Cardinales illi, 4 qui habent episcopatus prope urbem, etiam si in illis vel in suis titulis resederint, non excusantur a residentia in cathedralibus & majoribus ecclesiis, quibus præfecti sunt, nec ex eo, quod Papa eos videat & toleret, & ad functiones etiam pontificales & solennes admittat, Fagnanus in *cap. qualiter de clericis non resid. n. 22.* ratio desumitur ex novissima constitutione Urbani VIII. quæ incipit sancta synodus sub die 12. decembris 1634. in qua sanctitas sua primo innovat decreta concilii tridentini, constitutiones apostolicas & decreta consistorialia, & in specie Gregorius XIII. declaravit decreta concilii & penas ejusdem habere locum etiam in S. R. E. cardinalibus. variæ præterea editæ sunt quoad ejusmodi residentiam confi-

constitutiones Pii IV. Pii V. Clementis VIII.

Resp. 2. Sanctitas sua jubet, ut praefecti cathedralibus & majoribus Ecclesiis, etiam si S. R. E. cardinales sint, se itineri committant & ad residentiam conferant infra unum mensem, si in urbe existant, infra duos si extra urbem in Italia, si extra Italiam infra quatuor computandos à die publicationis Bullae, nondum autem praefectos intra terminos superius expressos computandos à die eorum promotionis, indeque nec supra dictos, nec alios jam residentes abscedere absque licentia per breve & per literas missivas, sub poena interdicti ab ingressu Ecclesiae, amissionis fructuum & facultatum testandi ipso jure incurrenda, nec non privationis à regimine & administratione Ecclesiarum, aliisque poenis, arbitrio sanctitatis suae infligendis.

Resp. 3. Sanctitas sua indulget cardinalibus praefectis cathedralibus aliisque majoribus Ecclesiis, ut ex causa vacationis sedis Apostolicae possint non solum ad locum conclavis accedere, dummodo à diocesis non discedant nisi habita certa notitia mortis Pontificis, sed etiam in urbe commorari usque ad peractam electionem & per duos menses post coronationem Pontificis.

5 Resp. 4. Sicut omnibus episcopis ita cardinalibus ex aequa causa singulis annis à suis Ecclesiis abesse licet per trimestre juxta Concil.

Trident. c. 1. sess. 23. poenae autem quae cardinales non residentes in suis episcopatibus concernunt, eadem sunt cum illis, quae concernunt episcopos, de quibus infra &c.

Ex dictis patet, cardinales, qui obtinent episcopatus vel Archiepiscopatus debere potius residere in Ecclesia episcopali vel Archiepiscopali v. gr. Passaviensi, Ollmucensi, quam in Curia Romana.

Quod si verò cardinalis similem episcopatum non habeat, tenentur in suo titulo & sic in Romana Curia residere, ut patet ex cap. ex gestis 2. de Clericis non resid. cujus ratio est, quia cardinales debent summo Pontifici assistere quasi oculi & aures, ac nobilissimae sacri capitis partes, & praecipua illius membra à spiritu sancto constituta, prout constat ex constitutione Sixti V. quae incipit: *Postquam verus. in proem. tom. 2. Bullar. pag. 260. ibi: Sacrosancta Ecclesia Romana Cardinales representantes personas Ss. Apostolorum dum Christo Salvatore regnum DEI predicanti, atque humanae salutis mysterium operanti, ministrarent, Eisdem Pontifici in executione sacerdotalis officii, & in dirigenda ipsa Ecclesia Catholica, cui praest, consilarii & coadjutores assistunt.* tum quia cardinales dicuntur collaterales Papae cap. excommunicatis. de officio legat. adeoque ab illius latere se subducere nequeunt, neque à capite licet membra recedere, cap. cum non liceat. de rescriptis.

Cate.

7 Cæterum adversus Cardinales extra Romanam Curiam commorantes (intellige juxta superius dicta, nisi habeant alibi in partibus Episcopatum) aut ab ea sine licentia Papæ recedentes, Pontifices maximi sanctiones diversas ediderunt, nam Leo X. in Constitutione incipiente: *Sub pœna*, edita in concilio Lateranensi §. 28. in Bullar. tom. 1. pag. 474. sanxit in hæc verba: *Et cum cardinalis officium imprimis versetur in frequenti Romani Pontificis assistentia & sedis apostolica negotiis, propterea statuimus, ut omnes cardinales in Romana curia resideant, & qui sunt absentes, si in Italia, intra sex menses, si extra Italiam, infra annum a die publicationis presentis constitutionis revertantur, alioquin fructus beneficiorum, & omnium officiorum suorum emolumenta amittant, omnibusque privilegiis generaliter & specialiter cardinalibus concessis, quamdiu absuerint, omnino careant, exceptis tamen illis, quos ratione officii ab apostolica sede injuncti vel de Romani Pontificis mandato aut licentia vel jussu metu, aut quavis alia legitima causa impediente vel agrotationis abesse contingat, privilegiis, indulgentiis & immunitatibus eisdem cardinalibus concessis, & in bulla nostra sub data coronationis nostræ contentis, & expressis, in suo robore nihilominus permanentibus.*

Similiter Paulus III. edidit decretum consistoriale, quo cardinales jubentur residere in curia Romana, quod si non fecerint, privantur ipso facto durante absentia omnibus in-

dultis & privilegiis, quibus alii cardinales gaudent & gaudere possint, nisi cum expressa licentia Papæ apud ecclesiam Metropolitanam seu cathedralem, cui præsumt resideant, ut refert Fagnanus in cap. *ex gestis de clericis non resid.* n. 21.

Novissime vero emanavit constitutio Innocentis X. de dato Romæ sub annulo piscatoris, die 19. Februarii, 1646. Pontificatus sui anno secundo, quæ incipit, cum juxta Super recessu S. R. E. cardinalium a statu ecclesiastico sine licentia S. Pontificis & reditu eorum ad Romanam curiam, in qua statuitur, quod cardinales, qui post bullam non obtenta Papæ licentia se transferent extra statum ecclesiasticum, primo privilegiis & indultis omnibus etiam beneficia conferendi, pensiones & fructus ecclesiasticos transferendi, & facultate testandi privantur, ab ingressu Ecclesiæ interdiciantur, ultra alias pœnas à Papa infligendas, & mandatur deveniri ad sequestrum fructuum officiorum & beneficiorum, nec non pensionum ac fructuum reservatorum. 2. si infra sex menses à die recessus ad Curiam non redierint, privantur iisdem fructibus arbitrio Papæ distribuendis. 3. si non redierint infra alios sex menses immediate sequentes, ultra memoratas pœnas privantur omnibus officiis, beneficiis, pensionibus & fructibus reservatis, ut supra distribuendis,

li

Quæres

8 Quæres 4. *Quam potestatem habeant Cardinales in suis titulis sive Ecclesiis sui tituli?*

Resp. Cardinales habent in suo titulo & Ecclesiis titulo subjectis jurisdictionem episcopalem, ut tenent Barbosa *J. E. V. lib. 1 c. 4. à n. 35. & n. 71.* Fagnanus *in cap. bis que n. 15. de Major. & obedient. D. Francisc. Schmier. tract. de jurisdic. cap. 4. sect. 1. §. 9. 53.*

Colligitur & probatur hæc responsio clare *ex cap. bis que ii. de major. & obed. & quamvis Gregorius XIII. dixerit se nolle, ut ea, quæ episcopis concessa sunt à Concilio Tridentino, competant cardinalibus in suis titulis, eo quod habeant quasi episcopalem jurisdictionem, ibi tamen vere & propriè non sint episcopi; nihilominus extra facultates à Concilio concessas, salva manet jurisdictio cardinalium in suis titulis ad præscriptum hujus decretalis, adeoque cardinalis Vicarius urbis non cognoscit de causis sub titulis cardinalium.*

Procedit hæc responsio non solum in cardinalibus presbyteris, sed etiam diaconis, ut est expressum in constitutione Sixti V. quæ incipit *Religiosa*; Idibus Aprilis 1589. in Bullario tom. 2. pag. 571. ubi in Princ. sic legitur: *Præter sex Episcopos Cardinales, qui certis Cathedralibus urbi finitimis præsent, singulis presbyteris & Diaconis Cardinalibus propria in urbe Ecclesie, tituli scilicet & Dianæ cum suis Clero & populo, ac quasi Episcopali ju-*

risdictione, in spiritualibus & temporalibus regenda & administranda committantur. Ex quo

Infertur 1. Cardinales in suis titulis, Diaconis & capellis subjectis habere jus corrigendi, excommunicationis suspensionis, & interdicti sententias fulminandi, quod etiam est expressum *in d. c. bis que ii. de M. & O.* item jus visitandi in suis titulis sicut episcopus in suo episcopatu, ut tradit Felinus *in cit. cap. bis que num. 1.* & patet ex constitutione Leonis X. incipiente: *supernæ §. 19. in Bullario tom. 1. pag. 474.* ubi disponitur, ut cardinales tituli sui loca, si præsertes in Curia fuerint personaliter, si vero absentes, per vicarium idoneum semel saltem singulis annis visitent clericos & populos Ecclesiarum titulo suo subjectarum, cum diligentia inquirent, vigilantque circa cultum divinum, & bona dictarum Ecclesiarum, moresque imprimis & vitam clericorum parochianorum solerter exquirant, eosque omnes & singulos ad recte honesteque vivendum paterno moneant affectu.

Infertur 2. Cardinales habere jus¹⁰ instituendi in suis titulis; cui etiam accedit textus *in cap. querelam. de Elect. ibi: à Cardinali S. Susannæ, cui eadem Ecclesia tanquam capella suo titulo in spiritualibus est subjecta, canonicè fuerat institutus.* unde possunt conferre beneficia suarum Ecclesiarum titularium, si scilicet sint præsertes in Curia; alioqui solus

Papa

Papa confert, nec non resignationes acceptare & admittere. Fagnanus *loc. cit. num. 23.* alique ab eo relati,

II Infertur 3. Cardinales posse insigniis Pontificalibus uti in suis titulis, & solennem benedictionem impertiri more episcoporum, licet episcopi non sint, ut notat Hostiensis & Joan. Andr. *in cap. 1. de supplem. neglig. prelat. & Felinus in cap. inter Monasterium n. 2. de re jud.*

Infertur 4. Cardinales posse suis subditis & familiaribus in suis titulis primam tonsuram & minores ordines conferre, secundum Hostiens. & Joan. Andr. *loc. cit.* Felinum *in d. cap. inter monasterium num. 2.* dummodo tamen sint sacerdotali

charactere insigniti; alias secus. per ea, quæ habentur in *can. quoniam dist. 69. cap. cum coningat. de etat. & qualit.* Reliqua vero quæ ordinis episcopalis sunt, exercere non possunt, nisi sint episcopi. Fagnan. *loc. cit. num. 26.* alique ab eo relati, qui dicunt cardinales in suis titulis haberi loco episcoporum quoad jurisdictionalia, & quoad episcopalia, si sint episcopi, alias quoad jurisdictionalia solum.

Infertur 5. Cardinales in suo titulo habere curam tam fori penitentialis, quam contentiosi. concordat *cap. his que, de major, & obed.*

§. IV.

DE POTESTATE COLLEGII CARDINALITII SEDE PAPALI VACANTE.

SUMMARIA.

1. Ante Concilium Lugdunense quam potestatem habuerint Cardinales sede Papali vacante. 2. Quam potestatem habuerint post Concilium Lugdunense sede vacante. 3. An potuerint sede vacante mittere legatum. 4. An potuerint legatum à Papa missum revocare? 5. An possint Concilium convocare? 6. Quam potestatem Collegium Cardinalitium sede vacante habuerit post Concilium

Viennense. 7. Quæ potestas competat post Bullam Pii IV. 8. An jurisdictionio, quam habent congregationes Cardinalium expiret sede Papali vacante? 9. Recensentur quidam alii, quorum jurisdictionio non expirat sede Papali vacante. 10. Jurisdictionio congregationum Cardinalibus in Conclavi existentibus quiescit quoad ea, quæ expediuntur per subscriptionem Cardinalis Prefecti Congregationis.

li 2

Quares

Quæres I. An Collegium Cardinalium in Romana Ecclesia vacante succedat in Jurisdictione Papali?

Quoad cardinalium potestatem sede Papali vacante diversa fuit modo restrictio mox ampliatio, prout diversa successerunt tempora, juxta quæ mensuranda est cardinalium jurisdictio. Hinc

1 Nota I. Ante constitutionem Gregorii X. editam in concilio Lugdunensi ac relata in *cap. ubi periculum, de Elect. in 6.* Regula erat, quod Ecclesia Romana vacante ad collegium cardinalium jurisdictio devolvatur, unde veteres canonistæ quotquot scripserunt ante Bonifacianam compilationem libri sexti Decretalium jurisditionem tribuerunt collegio purpuratorum, qui tamen ipsimet canonistæ quoad hanc jurisditionis devolutionem diversimode senserunt; quidam enim dixerunt cardinales censerique vice capitis. Hugo in *can. nullus dist. 71.* alii statuerunt cardinales supplere defectum mortui Papæ *can. si quis ead. dist. Bartolus in l. ubi sunt. n. 3. ff. de Tut. & Curat. Dat.* item cardinales tempore vocationis obtinere vicem curiæ *l. nominationum ff. de Decurion. Laurent. in d. can. nullus,* alii dixerunt Cardinales fungi vice Archi-episcoporum, si sint cardinales episcopi, & cæteros non episcopos fungi vice episcoporum. præterea Hostiensis in *cap. cum ex eo, num. 21. de penit. & remiss.* ait Pontifici vita functo, electum in eam potestatis residere penes

Romanam Ecclesiam, quæ mori non potest, *c. liberti caus. 12. quest. 2.* nec unquam potest esse nulla, *can. pudenda. caus. 24. quest. 1.*

Ante constitutionem igitur Gregorii X. cardinales habebant Romana Ecclesia vacante potestatem jurisdictionis Papalis in exercitio, non quidem indistincte, sed in iis tantum, quæ sunt necessaria, vel utilia Ecclesiæ seu Reipublicæ, quibus est omnino providendum. Secundo: ante concilium Lugdunense five constitutionem Gregorii X. cardinales sede vacante habebant in Ecclesia universali jurisdictionem illam, quam habet in Provincia Legatus Apostolicæ sedis, quæ potestas tamen à quibusdam adhuc controvertitur.

Tertio: collegium cardinalium tempore vacationis nullam habebat jurisdictionis potestatem in his, quæ ratione excellentiæ, dignitatis & præminentiæ ac prærogativæ Romano Pontifici sunt reservata.

Quarto: collegium cardinalium ante concilium Lugdunense nec episcopos creare, nec electos confirmare, nec jam creatos deponere poterat. Glossa in *Can. nullus 2.* quam ibi sequuntur Archid. & alii *dist. 79.*

Quinto: collegium cardinalium nec illo tempore poterat creare cardinales nec habitare cardinales per Papam privatos seu depositos, etiam ad vocem Hostiensis, in *summa de penit. & remiss. de cuius confiscandum in verb. Cardinales.* Eagnanus in

in cap. cum olim, n. 35. de Major. & obed.

2 Secundum tempus mensuranda Jurisdictionis, quam habebant cardinales sede vacante, fuit a tempore concilii Lugdunensis, usque ad concilium Viennense. Porro in concilio Lugdunensi emanavit constitutio Gregorii V. quæ refertur in cap. ubi periculum, de Elect. in 6. in qua constitutione prohibetur Cardinalibus ne te ingerant nisi in negotio electionis d. cap. §. iidem quoque, ibi: *Cardinales acceleranda provisioni sic vacent attentius, quod se ne quaquam de alio negotio intromittant; nisi cum limitatione ibidem addita: nisi necessitas adeo urgens incideret, ut oporteret cardinales de terra Romane ecclesie defendenda, vel ejus parte aliqua providere, vel nisi aliquod tam grande, & tam eminens periculum immineret, quod omnibus & singulis cardinalibus presentibus concorditer videretur illi celeriter occurrendum, ex qua limitatione.*

3 Infertur I. quod collegium cardinalium pro terra ecclesie defendenda, vel evidenti periculo, potuerit sede vacante mittere legatum cardinalem, ut advertit Paulus de Eleazaris in Clement. ne Romani de Elect. Cardinalis tamen sic missus non fuisset proprie cardinalis cum imperio & jurisdictione, hoc enim est de pertinentibus ad supremam authoritatem summi Pontificis, ut notat speculator in tit. de Legatis §. quædam n. 2. sed potius erit nuntius, ne habeat jurisdictionem,

sed nudam defensionem, quo fit ut si cardinales crearent Pontificem absentem, tunc possent quidem ablegare ex Cardinalibus ad novum electum ad urbem reducendum, illique expensas necessarias constituere de redditibus Romanæ ecclesie. Fagnannus loc. cit. n. 43.

Infertur 2. Quod collegium cardinalium possit legatum missum a Papa revocare ex magna & evidenti causa argum. cap. ne pro dilatione, de penit. & remiss. alias secus.

Infertur 3. quod duobus de patu contententibus & generale concilium convocare reuuentibus, convocatio possit fieri a collegio cardinalium. ut ex facto respondit cardinalis Zabarella in Consil. 150. incipient in questione, n. 6. in 3. quest. quoniam cum sint in possessione eligendi Romanum Pontificem, cap. licet de vitanda, de Elect. per consequens ad eos spectant omnia quæ sunt electionem consequentia. cap. Cupientes §. ad hæc §. si vero de Elect. in 6. neque etiam in dicto cap. ubi periculum, interdiciuntur ea, quæ concernunt electionis negotium, sed alia extrinseca. cum igitur convocatio concilii generalis hoc casu sit necessaria ad sedandum schisma, merito ad collegium cardinalium pertinet, tanquam aliquid annexum & accessorium provisioni; quod in casu electionis nulliter & simoniace celebrata etiam est expressum in bulla Julii II. quæ incipit cum tam divino §. & respicit in Bullario tom. 1. fol. 401.

Ter-

6 Tertium tempus est post concilium Viennense, in quo est edita constitutio Clementis V. quæ refertur in *Clement. ne Romani de Elect.* qua irritum & inane decernitur, quidquid potestatis & jurisdictionis ad Romanum, dum vivit, Pontificem pertinentis, collegium cardinalium Romana Ecclesia vacante duxerit exercendum, atque ita gesta a cardinalibus contra hanc prohibitionem non sustinentur amplius ex vi autoritatis præexistentis, quia clausula decreti irritantis operatur, ut quidquid contra fit, nullum sit ipso jure, ut est textus *cap. penult. de prebend. in 6.* atque ita juxta *d. clement. a tempore concilii Viennensis nulla jurisdictio & potestas Papæ transiit in collegium cardinalium sede vacante, & in hoc ipsorum collegium est deterioris conditionis, quam inferiora collegia, in quæ transit.* Joan. de Imola *in dict. clement. ne Romani. in 7. notab. n. 14.* Ratio autem disparitatis inter cardinales & reliqua collegia hæc assignatur, quia ob accelerandam provisionem ecclesiæ, in cuius tardatione imminet periculum, speciale quid statui debuit.

In hac *Clementina ne Romani* excipitur casus urgentis necessitatis & grandis periculi imminens, prout etiam excipiebatur *in dict. cap. ubi periculum. de Elect. in 6.* Unde quæ poterat collegium cardinalium tunc temporis exercere, poterit etiam exercere post hanc *Clementinam* & concilium Viennense; qua-

propter cum officium camerarii & penitentiarium papæ, eo mortuo non exspiret, iisdem deficientibus poterat collegium cardinalium in eorum locum alios subrogare pro tempore vacationis. ut disponitur *in dict. Clement. ne Romani §. eo tamen proviso.*

Quartum & ultimum tempus est post bullam Pii V. editam 7. Idus Octobris 1562. incipientem *in eligendis*, ubi ita statuitur: *Secus autem vacatione durante collegium cardinalium in iis, quæ ad Pontificem maximum dum viveret pertinebant, nullam omnino potestatem aut Jurisdictionem habeat, neque gratiam neque justitiam faciendi, aut factam per Pontificem mortuum executioni demandandi, sed ea omnia futuro Pontifici reservare teneatur.* ex qua constitutione rursus patet, quod omnis Jurisdictionis exercitium sede papali vacante cardinalibus ademptum, excepto rursus casu urgentis necessitatis, & magni imminens periculi, ubi tamen advertendum: Quænam sit differentia inter constitutionem Gregorii X. in concilio Lugdunensi editam & hanc constitutionem Pii IV. cum utraq; à prohibitione exercendæ jurisdictionis excipiat casum urgentis necessitatis, nimirum constitutio Gregorii X. requirebat, ut collegium cardinalium unanimiter sive in concordia judicaret de casu necessitatis, & unanimiter, quæ statuenda essent, decerneret; ac proinde unius cardinalis contradictio vel dissensio poterat impedire, Fagnanus

loc. cit. n. 61. at vero juxta constitutionem Pii IV. in §. 6. sufficiunt duæ tertiæ cardinalium, per quos causa necessitatis judicanda & discernenda erit. 2. per constitutionem Gregorii X. sufficiebat, ut cardinales quoad causam necessitatis quomodocunque consentirent, at vero juxta constitutionem Pii IV. d. §. 6. requiritur, ut duæ tertiæ per occulta suffragia consentiant, ex quibus igitur liquet & formatur responsio ad quæstionem superiorem, scilicet, quod spiritualis jurisdictio papalis Romana Ecclesia vacante minime devolvatur ad collegium cardinalium, sive quod idem est, cardinales non succedant in Jurisdictione spirituali Pontifice defuncto.

Quemadmodum vero Romæ sunt diversæ cardinalium congregationes, quas supra *dissert. 4.* recensui, hinc ulterius.

Quæres 2. An mortuo summo Pontifice jurisdictio congregationum S. R. E. cardinalium expiret, vel sit suspensa?

8 Resp. Jurisdictio congregationum per obitum Papæ non expirat. ratio 1. est, quia jurisdictio ordinaria non expirat per mortem Papæ. *cap. 2. de offic. legat. in 6.* ubi Clemens IV. declarat legatos apostolicæ sedis habere jurisdictionem ordinariam, ac proinde illorum officia mortuo Papa non expirare; atqui etiam jurisdictio congregationum cardinalium est ordinaria: tum quia data est congregationibus per constitutionem Sixti V. edita 3. Calend. Febr. 1587. Jurisdictio autem quæ

defertur a lege vel statuto, est ordinaria l. & quia ff. de jurisdic. omn. judic. l. 1. ff. de offic. ejus cui demandata est jurisdic. tum quia eadem jurisdictio est ad universitatem causarum seu negotiorum, ut patet ex eadem constitutione Sixti V. in qua instituuntur quindecim congregationes S. R. E. cardinalium, cum jurisdictionum & facultatum partita concessione ad faciliorem universæ reipublicæ christianæ, statusque ecclesiastici & Romanæ curiæ negotiorum & causarum expeditionem, ut legitur in præmio §. 1. & §. 2. & constat ex facultatibus cuique congregationi attributis; at vero jurisdictio ad universitatem causarum, vel ad unum negotium universale, est procul dubio ordinaria l. 1. in princ. & §. cum urbem ff. de offic. præfect. urb. l. fin. C. ubi & apud quem, ibi vel certæ administrationi, cui & jurisdictio adheret in prima constitutione. ergo

Ratio 2. Quia facultates congregationibus cardinalium attributæ in præcitatis litteris Sixti V. sunt perpetuæ, ut satis aperte cautum reperitur in declarationibus facultatum earundem congregationum postea editis ab eodem Sixto V. in §. 3. in bullario tom. 2. pag. 616. ibi, *graviora vero quacunque ad nos vel successores nostros deferantur, & clarius in §. 8. ibi: ut autem hæc nostra littera quam primum ubique locorum & Gentium innotescant, quas inter alias Apostolicas & perpetuas constitutiones annumeramus &c.*

Ratio

Ratio 3. quia in *Clement. ne Romani* §. *irritum de Elect.* & in constitutione Pii IV. in *Eligendis* §. 6. abdicatur à cardinalibus fede vacante illa tantum jurisdicção, quæ ad Pontificem, dum viveret, pertinebat. Atqui jurisdicção congregationibus attributa in litteris Sixti V. non pertinet ad summum Pontificem dum vivebat, scilicet private, sed ad ipsamet congregationes, inter quas Sixtus V. Pontificiam jurisdiccionem partitus est, ut patet ex iisdem litteris §. 2. ibi: *Pontificium hoc onus Angelicis plane humeris formidandum, inter Senatores orbis terre fratres nostros Cardinales, apta quadam distributione pro temporum conditione, negotiorum multitudine, & varietate, ipsaque utilitatis ratione salubriter parti decernimus.* ergo talis jurisdicção non censetur à cardinalibus avocata; & consequenter remanet apud illos ut prius; quod enim non mutatur, cur stare prohibeatur? *l. sancimus. C. de testam.*

Præterea licet in *d. §. irritum* & in Bulla Pii IV. *d. §. 6.* denegetur collegio cardinalium omnis jurisdicção, hæc tamen verba non comprehendunt particulares congregationes, quia illæ non constituunt unum corpus universale, nec dici potest collegium cardinalium, sed sunt corpora inter se distincta, nec ulla ex congregationibus facultates exercet nomine collegii, sed suo peculiari nomine, velut inquisitionis concilii, rituum, & aliarum,

prout ex litteris erectionis constabit. Unde cum tali jurisdicção non adaptentur verba constitucionum, consequenter nec earum constitutio adoptari debet. *c. tua, de sponsal. l. 4. §. toties ff. de damno infesto.*

Confirmatur: in concessione jurisdiccionis universalis non venit jurisdicção alteri specialiter demandata *c. studuisti de officio legat.* ita è contrario denegatione & avocatione jurisdiccionis universalis à collegio cardinalium, non includitur jurisdicção particularibus congregationibus specialiter attributa; contrariorum enim contraria est ratio. *l. si ex toto ff. de legat. l. 3. §. fin. l. 4. de adim. leg.* imo congregationibus censeri debet permissum, quod non reperitur expresse prohibitum. *c. illud. caus. 30. quest. 3. l. mutus §. 1. ff. de procurat.*

Ratio 4. quia in eadem constitutione Pii IV. in §. 10. *vers. penitentiarius vero.* limitatur jurisdicção majoris penitentiarii, ita ut extra forum penitentiæ penitus conquiescat & in §. 12. tolluntur facultates cardinalium & prælatorum signaturæ, gratiæ & decernitur, ut illius cardinales & prælati supplicationes & commissiones aliquas, etiamsi supplicantes parvas datas antea obtinuerint, signare non valeant, & officia eorum omnino cessare intelligantur. Hæc autem plane convincunt in generali dispositione prius facta in §. 6. quod collegium cardinalium nullam habeat

beat jurisdictionem in spectantibus ad Papam dum vivit, nullatenus fuisse comprehensas particulares congregationes cardinalium, alias enim opus non fuisset, illarum facultates limitare vel auferre, utpote quæ alias jam fuissent eis ex omni parte ademptæ.

Denique concordat responsioni datæ diuturna observantia subsecuta, nam creato novo Pontifice facultates congregationum non consueverunt renovari, sed fiunt congregationes, prout solebant vivente Pontifice; quod clare demonstrat eas facultates non expirasse, alioquin opus esset nova concessione, quia Jurisdictio semel extincta, etiam causa extinctionis cessante non reviviscit *l. qui res §. arcam. ff. de solut. can. quavis vers. non potest autem. de consecrat. dist. 4.*

Corollarium 1. Hæc quaestio exarfit anno 1644. Romana Ecclesia vacante per obitum sanctæ memoriæ Urbani VIII. & desuper consilium fuit petitum à sacro collegio cardinalium in conclavi existentium, ex ordine dato ad rotas R. P. D. Archi-episcopo Patracen. à secretis sacrae congregationis cardinalium negotiis & consultationibus episcoporum & regularium-proposita.

9 Corollarium 2. Officium Vicarij Papæ ad vitam deputati, ut moris est, per Papæ obitum non extinguitur, quia habet jurisdictionem ordinariam. Gambar. *de auctorit. legat. lib. 9. n. 48.* 2. Idem dicen-

dum de officio camerarii & pœnitentiarj, ut probatur *ex d. clement. ne Romani §. eo tamen præciso. de Elect.* 3. Nec expirat officium auditoris cameræ & mareschalli Pontifice vita functo, ut tenet glossa *in d. §. 10. eo tamen præciso. in verb. expirare.* quia habent jurisdictionem ordinariam, secundum Hostiens. *in cap. quod de bis. de sentent. excommunic. & plures alios relatos à Petro Barbosa in l. cum prætor. §. 1. num. 25. ff. de judic. de auditore cameræ est expressum in Bulla Pii IV. quæ incipit: ad Eximia §. 5. ibi: tua ordinaria auctoritate. in Bullario tom. 2. pag. 48.* 3. Idem ex parte dici potest de auditoribus rotæ, quia illorum jurisdictionis est ordinaria in procedendo, licet sit delegata in sententiando, ut notat gloss. 1. *in clement. auditor. de de rescripti. Gambar. dict. tractat. de offic. legat. lib. 6. n. 64.*

Quæres 3. An jurisdictionis Congregationum sede vacante Cardinalibus in Conclavi existentibus, debeat quiescere quoad causas & negotia, quæ in congregatione expediuntur per subscriptionem Cardinalis Præsecti, seu habentis sigillum.

Resp. Affirmative. Ratio, quia *in cap. ubi periculum. §. idem quoque. de Elect. in 6.* præcipitur cardinalibus existentibus in conclavi, ut accelerandæ electioni summi Pontificis sic vacent attentius, ut se nequæquam de alio negotio intromittant; & denuo excipiuntur tantum duo casus, id est urgentis necessitatis pro terra Ecclesiæ vel aliqua
Kk
ejus

ejus parte defendenda, & grandis periculi imminentis, quæ exceptio in aliis firmat regulam in contrarium; ita ut imminente electione Papæ, electores non debeant se ad alia convertere, nam pluribus intentus minor est ad singula sensus. *c. diversis. de Cleric. Conjug. l. nemo C. de Assess. in super. in d. c. ubi periculum.* prohibetur quicumque aditus seu accessus ad cardinales, missio nuntii vel litterarum etiam publicè, & vicissim non licet iisdem cardinalibus quemquam admittere, nisi vocatum de consensu omnium pro negotio electionis, ergo necessario sequitur, quod illis non liceat secretarios vel ministros audire, vel scripturas recipere, nec alia expedire negotia particularia congregatio-

num, qua ad Papæ electionem non pertinent.

Corollarium. Negotia quæ in communi forma à solo secretario expediri solent vivente Pontifice, possunt similiter expediri ipso vita functo, quia ex his levibus & ordinariis, quæ à cardinalibus non per se ipsos sed per ministros expediri consueverunt, cessat omnino ratio prohibitionis, de qua *in d. cap. ubi periculum.* Videlicet ne electionis negotium protrahatur.

Corollarium 2. Ex his etiam deducitur, quod liceat cardinalibus tempore reclusionis in conclavi exercere jurisdictionem in suis titulis, non quidem per se ipsos, sed suos vicarios & ministros.

§. V.

QUIBUS MODIS EXSPIRET DIGNITAS
CARDINALITIA?

SUMMARIUM.

1. An Cardinales possint sua dignitati renuntiare, & quinam? 2. Recensentur Cardinales, qui cum consensu Pontificis abdicarunt Cardinalatum, & ad statum Laicalem sunt

reverti. 3. An summus Pontifex sine consensu Cardinalium possit deponere Cardinalem? 4. Ponuntur objectiones.

Modi quibus definit cardinalium dignitas, sunt mors, resignatio, depositio, quod morte extinguatur,

dubitari nequit, quia mors omnia jura solvit. *c. 20. Novel. 22. de nupt.* Hinc

Quæres

1 Quæres 1. An Cardinales possint sua dignitati invito Pontifice renuntiare?

Quæstio hæc dupliciter accipi potest, an nimirum cardinalis possit soli dignitati cardinalitæ renuntiare, ita tamen, ut retineat statum ecclesiasticum; secundo an possit renuntiare ita, ut ad statum laicalem rursus transire queat?

Quoad primam quæstionis partem affirmativa tenenda est, ex ea ratione, quod quilibet possit renuntiare favori, nisi alterius jus exinde lædatur aut versetur; at vero in renuntiatione tali alterius jus non læditur, cum cardinales præsertim presbyteri & diaconi nullum contrahant spirituale vinculum aut matrimonium. Ergo.

Quoad alteram partem quæstionis rursus distinctione opus est, an nimirum cardinalis, qui cupit suæ dignitati renuntiare, & statum laicalem amplecti, sit sacris ordinibus initiatus vel non? sacer ordo, si quem suscepit, omnino impedit, quin cardinalis sine summi Pontificis dispensatione possit ad laicatum reverti, ut habetur *per cap. 1. de Cleric. Conjug. clement. un. de consang. & affin.* quod si denique sacros ordines non habeat, quin ad laicatum reverti libere queat, nihil impedit *argum. c. 3. de cleric. conjugat.*

2 Interim Pontificem sæpius dispensasse cum Cardinalibus, quæ abdicato cælibatu ad statum Laicalem sunt reversi, abunde perhibent Historiæ; sic Henricus Lusitannus Emanuelis Regis Filius natus

minor, natus ultimo Januarii anno 1552. Archi-episcopus Pragæ, Primas Hispaniæ, postea Archi-episcopus Lisbonensis, & denique primus Archi-episcopus Evorensis, a Paulo III. 1546. creatus cardinalis presbyter tituli quatuor coronatorum, postquam ex ejus fratre nepos Sebastianus Rex Portugalliæ, in Africa contra Æthiopes depugnans quarto Augusti eodem anno occubisset, acceptavit sceptrum & regnum Portugalliæ, & tandem Pontifice consentiente creatus Rex; de quo tamen non reperitur, quod purpuram, pileum & dignitatem cardinalitiam a se abdicaverit, licet quidam meminerint eum intendisse matrimonium, dehortationibus tamen Caroli Porromæi acquiescentem destitisse a proposito, & regiminis sui mensibus 17. diebus, 5. annorum prope 78. obiisse anno 1580.

Postquam anno 1587. die nono Octob. Franciscus de Medices magnus Dux Florentinus sine hærede masculino obiisset, ejus frater Ferdinandus Mediceus natus anno 1550. & a Paulo IV. anno 1561. creatus cardinalis, cum consensu Sixti V. suscepit anno 1558. gubernaculum magni ducatus Florentini, abdicata purpura & cælibatu ecclesiastico, in uxorem duxit die 30. Aprilis anno 1589. Christinam Ducis Lotharingi filiam, qui anno conjugii 21. & ætatis sexagesimo, die 7. Februarii anno 1609. obdormivit, post se relinquens quatuor filios & duas filias, secundus & quartus ejus filius Fran-

Kk 2

ciscus

ciscus & Laurentius obiverunt cœlibes, natu major magnus Dux Cosinus II. erat pater adhuc superstitis magni Ducis Ferdinandi II. tertius frater Carolus Medicus creatus erat cardinalis a Paulo V. anno 1615. tandemque assumptus collegii cardinalitii Decanus, obiit ante annos 40.

Archidux Albertus Imperatoris Maximiliani filius quarto genitus, Rudolphi II. & Matthiæ frater, natus die 11. Octobris anno 1550; creatus a Pontifice cardinalis Diaconus titulo sanctæ crucis in Hierusalem. anno ætatis suæ decimo octavo a Philippo II. Hispaniarum rege anno 1584. denominatus Prorex Portugalliæ, & anno 1595. factus Archiepiscopus Toletanus, nondum tamen consecratus, fratri suo Archiduci Ernesto, Pro Regi in Belgiis mortuo anno 1595. successit in administratione, & demum consensu Clementis VIII. anno 1595. pileum cardinalitium in æde B. Virginis Hallensi deposuit, ac Hispaniarum infantem Isabellam Claræ Eugeniæ matrimonio sibi junxit.

Ejusdem rei novissimum nobis præbet exemplum cardinalis Franciscus Maria Medices, qui similiter purpuram exuit, & in thori sociam duxit Ludovicam ex principibus de Guastalla, à qua tamen eum mors brevi avulsit die 3. Febr. anno 1711.

5 Quæres 2. An S. Pontifex possit inconsulto collegio cardinalium aliquem Cardinalem a dignitate deponere?

Disputat hanc quæstionem in utramque partem Andreas Barbatia tract. de præstant. Cardinal. quæst. 8. per tot. & tandem concludit pro opinione negativa & n. 6. pro se allegat Hostiensem in cap. ex gestis n. 1. de cleric. non resid. & alios authores quam plures, ex ea ratione, quia in dicto cap. ex gestis legitur Anastasius presbyter cardinalis tituli beati Marcelli ab omnibus canonicè depositus, adeoque non a solo Papa. Interim

Resp. Papam de honestate non debere cardinalem deponere sine fratrum consilio, quemadmodum nec alia ardua sine horum consilio expedire debet. c. unic. de Schism. in 6. ibi de fratrum nostrorum consilio deposuimus a cardinalatu &c. adde cap. ad Apostolica, de jurejur. in 6. Dixi: de honestate, equidem de plenitudine potestatis Papa potest absolute ardua expedire, cardinales deponere, sine ulla requisitione fratrum. Alexand. de Nævo in c. ex gestis. de cleric. non resid. n. 12. Decius in rubric. de Constit. in 2. lect. n. 10. Fagnanus in dict. cap. ex gestis, de cleric. non resid. n. 3.

Objicies dict. cap. ex gestis. de cleric. non resid. cardinalis Anastasius fuit depositus ab omnibus in synodo, ergo solus Papa nequit deponere. Explico antec. fuit depositus ab omnibus: de necessitate N. de honestate C. vel fuit depositus ab omnibus approbantibus C. quasi omnes deposuissent, & non solus Pontifex id fecisset. N. quia

quia in summo pontifice, non autem in concilio residet plenitudo potestatis.

Objicies 2. *cap. per venerabilem §. rationibus, qui filii sint legitimi.* Ubi Pontifex ait, plenam in temporalibus gerimus potestatem, nimirum

quoad temporalia ecclesiarum. Ergo si pontifex plenam gerat potestatem, poterit sine collegio cardinalium consulto deponere cardinalem. Diff. Conseq. ut ante, de plenitudine potestatis C. de congruentia & honestate N.

SECTIO II.

DE

PATRIARCHIS, ARCHIEPISCOPI, ET EPISCOPI IN GENERE.

§. I.

QVINAM DICANTUR PATRIARCHÆ, ET QVOTNAM SINT?

SUMMARIA.

1. *An Patriarchæ sint in dignitate præferendi Cardinalibus?* 2. *Patriarcha quis dicatur?* 3. *Patriarchæ alii sunt principales, alii mi-*

nus principales. 4. *An sit differentia inter Patriarchas & Primate?* 5. *Quinam hodiecum gaudeant titulo Primatum?*

Cardinales velut summos in dignitate ecclesiastica post summum Pontificem Romanum excipiunt Patriarchæ, quamvis Petrus a monte *in sua Monarchia concil. quest. 5. n. 2.* putaverit, quatuor sedes Patriarchales de jure præferendas esse presbyteris cardi-

nibus; quia Alexander III. *in cap. constitutis, de appellat.* in superscriptione præponit Patriarchatum Grandensem presbytero cardinali S. Vitalis, arguendo ab ordine litterarum. Patriarchas tamen cardinalibus esse postponendos colligitur *ex cap. 14. de Elect.* olim tam patriar-

Kk 3

triar-